

Sotsiaalkindlustusameti aastaraamat 2024

Downloaded 07.04.2026

Käsiraamatu uuendus 24.04.2025

Sisukord

Eessõna	3
Sotsiaalkindlustusamet arvudes	4
Pension	6
Perehüvitised	9
Puue ja hoolekanne	12
<i>Puude raskusastme tuvastamine</i>	13
<i>Puudega inimeste sotsiaaltoetused</i>	14
<i>Tölketeenus kuulmislangusega inimesele</i>	15
<i>Sotsiaalne rehabilitatsioon</i>	16
<i>Erihoolekanne</i>	17
<i>Abivahendid ja toetavad teenused</i>	19
Abivajav laps	20
<i>Lasteabi</i>	21
<i>Asendushooldus ja kasuvarnemus</i>	22
<i>Saatjata alaealised välismaalased</i>	23
<i>Lastekaitsetöö</i>	24
<i>Kinnise lasteasutuse teenus</i>	24
<i>Mitmedimensiooniline pereteraapia</i>	25
<i>Lastemaja</i>	26
<i>Riiklik perelepitus</i>	26
<i>Noortegarantii tugisüsteem</i>	27
Abivajav täiskasvanu	27
<i>Ohvriabi</i>	28
<i>Psühhosotsiaalne kriisiabi</i>	28
<i>Tugiliinid ja veebinõustamine</i>	29
<i>Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi</i>	29
<i>Naiste tugikeskused</i>	30
<i>Seksuaalvähivalla kriisiabikeskused</i>	30
<i>Hädaohus olevad täiskasvanud perevähivalla ohvrid</i>	31
<i>Inimkaubanduse ohvrid</i>	31
<i>Taastav õigus</i>	32
<i>Rahvusvahelise kaitse taotlejad</i>	32
<i>Vähivallast loobumise toetamine</i>	33
Järelevalve	33
Infosüsteemide arendustööd	34
Toimepidevus	36
Võta meiega ühendust	37

Eessõna

Hea lugeja!

Aastaraamatust saate ülevaate sotsiaalkindlustusameti tegevustest Eesti inimeste sotsiaalse kindlustunde tagamisel 2024. aastal. Siit leiate kokkuvõtte meie 45 teenusest alates pensionide ja peretoetuste maksmisest kuni vägivallast loobumise toetamiseni.

2024. aasta oli meile organisatsioonina muutuste aasta. Seadsime endale ülesandeks hinnata ameti tegevusi kliendi vaatenurgast ning leida kvaliteetse teenuse ja mõistliku ressursikasutuse tasakaal. Riigi keeruline rahaline seis ja majandusolukord mõjutasid kogu Eestit ning puutumata ei saanud jääda ka sotsiaalkindlustusamet. See sundis meid otsima viise, kuidas kokku hoida, aga samas tagada inimeste sotsiaalne turvalisus ka piiratud oludes.

Vaatasime kriitiliselt üle oma töökorralduse ja jätkasime üleminekut teenusepõhisele juhtimisele. Meie soov on seada esikohale inimeste vajadused, keskenduda lahenduste otsimisele ning toimida terviklikult ja tõhusalt. Ümberkorralduste käigus mõtestasime ühiselt lahti töökorralduse vajadused. Koondasime osa tegevusi üheks, et vältida dubleerimist ning teha tööd säästvalt ja mõistlikult. Vähendasime osakondade arvu: kui 2024. aastat alustasime 11 osakonnaga, siis 2025. aastal jätkame üheksaga. Paratamatult kaasnesid muudatustega ka koondamised, mis mõjutasid kogu organisatsiooni tööd.

Mida 2024. aastast esile tõsta? Tehnoloogia areng avas meile uusi võimalusi pakkuda abi just siis, kui seda kõige rohkem vajatakse – olgu tegu lapse sünni, erivajadustega lapsele toe leidmise või viipekeelse kaugtõlke pakkumisega. Samas seisame endiselt silmitsi aegunud IT-süsteemidega, mis ei vasta tänapäevastele ootustele. Oleme püüdnud süsteemide koormust leevendada ja ajaliselt hajutada, kuid pikas perspektiivis vajavad need siiski uuendamist. See on kriitilise tähtsusega, sest me ei saa riskida olukorraga, kus ligi pooled Eesti elanikud ei saa õigel ajal või õiges summas kätte neile seadusega ette nähtud pensioni või toetust. Me pole selles mures üksi ning teeme aktiivset koostööd nii sotsiaalministeeriumi kui tervise ja heaolu infosüsteemide keskusega, et päevinäinud süsteemid uuendatud saaksid.

Infotehnoloogilise arengu kõrval peame siiski meeles pidama, et sotsiaalkindlustusameti töö keskmes on inimesed, nende hoidmine ja toetamine. Meie eesmärk on pakkuda selgeid ja toimivaid lahendusi, mis tagavad turvatunde ja abi just siis, kui seda vajatakse. Loodan, et see ülevaade annab meie tööst ja tegemistest hea pildi.

Maret Maripuu

Sotsiaalkindlustusameti peadirektor

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Sotsiaalkindlustusamet arvudes

Personal

2024. aasta 31. detsembri seisuga töötas meil 693 inimest, neist 650 naist ja 43 meest. Töötajate keskmine vanus oli 47, noorim teenistuja oli 24- ja vanim 75-aastane. Enamik meie inimesi töötab Harjumaal. Keskmine tööstaaž oli 8 aastat, 1 kuu ja 12 päeva. Keskmine ametikoha staaž oli 3 aastat, 10 kuud ja 26 päeva. Meie staažikaim töötaja on sotsiaalkindlustusametis toimetanud lausa 48 aastat.

Eelarve

Ameti 2024. aasta eelarve oli 4,47 miljardit eurot, mis moodustas

riigieelarvest

25%

sotsiaalministeeriumi eelarvest

61%

Hüvitised ja toetused moodustasid ameti eelarvest

97% ehk 4,3 miljardit eurot

Klienditeenindus

2024. aasta lõpul oli üle Eesti 16 klienditeeninduse kontorit: Haapsalus, Jõgeval, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Kuressaares, Kärdlas, Narvas, Paides, Pärnus, Rakveres, Raplas, Tallinnas, Tartus, Valgas, Viljandis ja Võrus.

Meie iseteeninduskeskkond iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee on avatud ööpäev läbi.

2024. aastal pöörduti sotsiaalkindlustusametisse üle 1,3 miljoni korra. Klientide eelistatuim suhtluskanal oli iseteenindus (19%), järgnesid telefon (14%) ja e-kiri (10%), klienditeeninduse kontorit külastas 8% pöördujaist.

Kõige sagedamini tundsid inimesed huvi pensioni ja perehüvitiste vastu.

Kliendirahulolu

Meile on tähtis, et meiega ühendust võtnud inimesed saaksid vajalikku abi ja nõu. Kogume igas kuus tagasisidet, et inimeste ootustele paremini vastata.

2024. aastal oli meiega rahul 65% vastanuist. Kõrgelt hinnatakse meie klienditeenindust, abivahendite teenust ning rehabilitatsiooni juhtumikorraldust ja protsessi.

Aasta tegu

Valisime oma aasta teoks detsembris riigiportaali eesti.ee jõudnud uue infoteenuse „Abivajava lapse sündmusteenus“, millega toetatakse terviseprobleemiga lapsi ja nende peresid. See on loodud eelkõige vanematele, kelle laps vajab püsivat tuge, kuid sellest on abi ka tervishoiutöötajatele, tugispetsialistidele ja ametnikele.

Kasutajate tagasiside kinnitab teenuse vajalikkust ja kvaliteeti: „See rubriik on nii hästi tehtud ja nii asjalik! Kiidan väga!” ning „Tänu selle kauni infoteenuse eest! No super! See on toeks väga paljudele.“

Meie kaudu saavad inimesed pensione, toetusi ja hüvitisi

Määrame ja maksame elatisabi

Tuvastame puude raskusastet ja puudest tulenevaid lisakulusid

Tagame ja rahastame rehabilitatsiooni- ja erihoolekandeteenuseid

Osutame ohvriabi- ja lepitusteenust

Koordineerime üleriigilist lastekaitsetööd

Pension

Sotsiaalkindlustusamet toetab pensionile jäänud või minevaid inimesi iga päev asjakohase info ja nõuga, võtab vastu pensionistaaži dokumente, määrab ja maksab pensioni.

Eesti pensionisüsteem on mitmekülgne: riikliku vanaduspensioni asemel võib inimene valida paindliku pensioni, laste kasvatamise eest saab minna soodustingimustel vanaduspensionile. Samuti maksame rahvapensioni, eripensione, kutsealade ja ametikohtade sooduspensione. Perekonnaliikme surma korral maksame ülalpeetavatele toitjakaotuspensionid.

2024. aasta algul suurenes vanaduspensioni-ealiste maksuvaba tulu 776 euronni kuus ning see ei vähene pensioni kasvades ega ka siis, kui pensionär jätkab töötamist. Iga-aastane indeksseerimine suurendas pensione ligikaudu 11%.

Hakkasime maksma kõiki riiklikke hüvitisi inimese ühele arvelduskontole. Mitme maksekanali kasutamine suurendas riski, et osa väljamakseid ei õnnestu. Muudatus puudutas ligi 1500 inimest.

2024. aastal jõustus soodustingimustel vanaduspensioni ja väljateenitud aastate pensioni reform, mis annab inimestele võimaluse omandada sooduspensioni määramiseks vajalik puuduv staaž. Lisastaaži saab omandada 2036. aasta lõpuni. Erandina võivad all- ja pealmaa mäetöödel põlevkivikaevandamise, töötlemise või rikastamise alal töötavad inimesed omandada lisastaaži kuni 2049. aasta lõpuni.

2024. aastal alustasime ettevalmistusi pensionide ja sotsiaaltoetuste väljamakse kuupäeva muutmiseks juhul, kui maksepäev langeb nädalavahetusele. Muudatuse eesmärk on tagada, et toetused ja pensionid laekuvad inimestele õigel ajal ka siis, kui tavapärase maksepäev satub puhkepäevale.

Statistika

Sotsiaalkindlustusamet maksis 2024. aastal

- ✓ riiklikku vanaduspensioni 284 447 inimesele
- ✓ edasilükatud vanaduspensioni 3825 inimesele
- ✓ ennetähtaegset vanaduspensioni 29 501 inimesele
- ✓ paindlikku vanaduspensioni 6212 inimesele
- ✓ parlamendipensioni 212 inimesele
- ✓ pensione teiste seaduste alusel 4793 inimesele
- ✓ rahvapensioni 3239 inimesele
- ✓ toitjakaotuspensioni 6779 inimesele
- ✓ töövõimetuspensioni 1588 inimesele
- ✓ väljateenitud aastate pensioni 2469 inimesele

Kui inimene on elu jooksul teeninud vähemalt ühe aasta pensionistaaži teises riigis, on tal õigus taotleda välisriigi pensioni.

2024. aastal maksime

- ✓ rahvapensioni määra ning välispensioni vahet 2426 inimesele
- ✓ välispensioni 20 056 inimesele 51 riigis üle maailma
- ✓ Eesti pensioni 11 692-le Euroopa Liidu riikides elavale inimesele ning 7915 inimesele riikides, kellega Eesti on sõlminud sotsiaalkindlustuslepingu
- ✓ pensioni 451 inimesele mõnes muus välisriigis

Maksime ka muid hüvitisi ja toetusi:

- ✓ üksi elava pensionäri toetust 90 021 inimesele
- ✓ olümpiavõitja toetust 8 inimesele
- ✓ toetust 37-le Eesti kodanikule või eestlasele, kes naasis välisriigist Eestisse
- ✓ represseeritu toetust 7065 inimesele
- ✓ Tšornobõli tuumakatastroofi tagajärgede likvideerijate sotsiaaltoetust 438 inimesele
- ✓ kahjuhüvitist 1220 inimesele, kes on saanud tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu tervisekahjustuse, mille tagajärjel on tekkinud otsene varaline kahju

Huvitav fakt

- ✕ Kõige kaugemad riigid, kuhu Eesti pensioni maksime, olid Argentina, Venezuela, Austraalia, Ameerika Ühendriigid, Afganistan, Mehhiko ja Nepal.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Perehüvitised

Eestis kehtib universaalne peretoetuste süsteem, kus iga laps on väärtuslik ning tal on õigus riigi toetusele. Perehüvitisi makstakse nii lapse sünni kui ka muul viisil perre tuleku korral, näiteks lapsendamise, hooldusperre paigutamise või eestkostele võtmise puhul.

Kui üks vanem ei täida ülalpidamiskohustust, maksame teisele elatisabi. Aja- või asendusteenistuses viibivale lapsevanemale maksame ajateenija lapse toetust. Samuti saab meie kaudu planeerida lapsepuhkuse ja puudega lapse vanema puhkuse päevi.

2024. aasta algas perehüvitiste seaduse muudatuste rakendamisega. Esimest korda riikliku toetuse summa vähenes. Lasterikka pere toetus kahanes võrreldes 2023. aastaga 200 eurot, kuid jäi siiski suuremaks kui 2022. aastal. Samal ajal tõusis elatisabi ülemmäär 100 eurolt 200 euroni.

Aasta algul tõhustasime kontrolli selle üle, kas perehüvitiste saajad elavad Eestis. Kontrolli tulemused

olid nii kõnekad, et seda teemat – hüvitisturismi Eestisse – kajastas ka ETV saade “Pealtnägija”. Samuti tutvustasime Eesti perehüvitiste süsteemi ühele Saksa telekanalile ja Tai tööministrile.

Kliendi soovide alusel lihtsustasime lapsepuhkuste ja isa vanemahüvitise planeerimist. Lisasime iseteeninduskeskkonda võimaluse avada lapsepuhkuse planeerimise aken kohe avalehel. See uuendus on abiks keskmiselt 6000 inimesele kuus. Isa vanemahüvitise puhul täiendasime tingimuste kontrolli, et vältida olukordi, kus vanemad planeerivad hüvitise ekslikult ajavahemikku, kuhu on juba määratud teine hüvitis, näiteks lapsepuhkus. Sel moel ennetame enammakseid ja nendega kaasnevaid vaidlusi.

Aasta tunnuslause oli usalda, aga kontrolli – see aitas tagada õiged andmed, tähtaegsed pakkumised, korrektsuse hüvitiste määramisel ja õigeaegsed väljamaksed.

Meie teenuste kasutajad hindasid enim lihtsust, kiirust, mugavust, selget sõnastust ja informeeritust. Nad olid rahul, et riik koondab kõik peredele kuuluvad hüvitised ühte selgesõnalisse pakkumisse.

Statistika

2024. aastal maksime

- ✓ lapsetoetusi 170 486 inimesele, sealhulgas
 - ✓ lasterikka pere toetust 26 793 perele
 - ✓ üksikvanema lapse toetust 8358 inimesele
- ✓ vanemahüvitist 37 224 inimesele (osa neist sai nii ema või isa vanemahüvitist kui ka jagatavat vanemahüvitist), sealhulgas
 - ✓ ema vanemahüvitist 11 159 inimesele
 - ✓ isa vanemahüvitist 10 971 inimesele
 - ✓ jagatavat vanemahüvitist 25 502 inimesele
- ✓ elatisabi 4900 inimesele
- ✓ ajateenija lapse toetust 43 inimesele
- ✓ lapsendamistoetust 11 inimesele
- ✓ eestkostetava lapse toetust 1131 inimesele

✓ riiklikku sünnitoetust 9535 perele

Lapsepuhkust kasutas 36 287 ja puudega lapse vanema lapsepuhkust 5863 vanemat.

Statistika juures tuleb siin ja edaspidi silmas pidada, et üks inimene võib saada aasta jooksul mitut liiki pensioni, perehüvitist jms.

Huvitavaid fakte

Suurima lapsetoetuse saaja peres kasvas 13 last.

Enim oli aga peresid, kus on üks laps – sellesse rühma kuulusid pooled toetuse saajad.

Vanim isa oli 76-aastane.

Sündis 295 mitmikku.

Puue ja hoolekanne

Sotsiaalkindlustusameti eesmärk on parandada puudega inimeste elukvaliteeti, toetada nende iseseisvust ja kaasata neid ühiskonda. Möödunud aastal otsisime lahendust mitmele keerulisele küsimusele: taskukohaste abivahendite tagamine, uued erihoolekande teenusekohad, kaugtölke telefonirakenduse kasutuselevõtt ning tõhusam, kvaliteetsem ja kiirem abi lapsele, kes vajab sotsiaalset rehabilitatsiooni.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Puude raskusastme tuvastamine

Meie ekspertarstid ja spetsialistid tegelevad kuni 15-aastaste laste ja vanaduspensioniealiste puude tuvastamisega (2024. aastal oli vanaduspensioniiiga 64 aastat ja 9 kuud). Kui laps saab 16-aastaseks, hindab töötukassa tema töövõimet ja edastab tulemused sotsiaalkindlustusametile, kes tuvastab puude raskusastme nende tulemuste alusel.

Meie iseteeninduses saab nüüd lihtsamalt lapse ja pensionäri puude raskusastet taotleda, sest lisasime eeltäidetud avalduse, mille saab pärast täiendamist meile esitada. Iseteenindus on hästi vastu võetud: 2024. aastal esitati juba 46% laste ja 21% pensionäride puude tuvastamise taotlustest iseteeninduses.

2024. aasta olulisim tulemus oli ekspertarstidele mõeldud juhend, mille abil koostada laste ja vanaduspensionäride puude raskusastme tuvastamise eksperdiarvamus. Juhendis on rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni alusel kirjeldatud tegutsemis- ja osalusvõime piiranguid ja funktsioonihäireid. Nii on inimese hindamisandmed paremini mõistetavad ja kasutatavad ning on hõlpsam pakkuda just talle vajalikku abi. Tutvustasime juhendit sihtrühmadele ja asjaomastele organisatsioonidele ning võtame selle 2025. aastal sammhaaval kasutusele.

Valmistasime infosüsteemi ette, et maksta puudega inimestele välja mootorsõidukimaksu leevenduseks mõeldud ühekordne toetus ja tänu sellele tegime enamiku väljamakseid 2025. aasta jaanuaris.

2024. aastal muudeti erivajadustega inimeste süsteem selgemaks ning selle tulemusena on plaanis kehtestada 2027. aastal puudega lapse vanusepiiriks 18 aastat (praegu 16).

Statistika

- ✓ 2024. aasta lõpul oli puue tuvastatud 107 941 inimesel – see on 7,9% rahvastikust.
- ✓ 2024. aastal esitati puude tuvastamiseks 53 785 taotlust.
- ✓ 3538 juhul muutus puude raskusaste kergemaks, 1840 juhul raskemaks.
- ✓ Vaidlustati 1883 otsust. 317 vaiet rahuldati.
- ✓ Puude tuvastamiseks koostati 25 712 ekspertarsti arvamust (ülejäanud otsused tehti töövõime hindamise alusel).
- ✓ Kõige enam ehk 43% juhtudel tuvastati puude raskusaste viieks aastaks. 4868 juhul tuvastati vanaduspensionieas inimesel eluaegne puue.
- ✓ Vanim inimene, kellele esimest korda puuet taotleti, oli 106-aastane ja noorim 22-päevane.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Puudega inimeste sotsiaaltoetused

Puudega inimeste sotsiaaltoetustega toetatakse inimeste iseseisvat toimetulekut, ühiskonda lõimumist ja võrdseid võimalusi. Puudetoetusi määrame ja maksame Eesti alalistele elanikele ning inimestele, kes elavad Eestis tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel. Puudega inimestele pakuvad soodustusi ka teenuseosutajad, näiteks ühistranspordis, muuseumides ja teatrites.

Statistika

- ✕ Puudega inimese sotsiaaltoetusi sai 122 355 inimest.
- ✕ Toetusteks maksti 54,8 mln eurot.

Puudetoetusi maksime

- ✓ 10 267 lapsele 16,39 mln eurot
- ✓ 44 857 tööealisele 19,95 mln eurot
- ✓ 68 669 vanaduspensioniealisele 18,23 mln eurot
- ✓ 614 inimesele puudega vanema toetust 167 886 eurot
- ✓ 24 lapsele harvikaigusega lapse toetust 34 519 eurot

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Tõlketeenus kuulmislangusega inimesele

Korraldame kaht tõlketeenust kuulmislangusega inimestele: viipekeelset kaug- ja kirjutustõlke teenust. Kaugtõlke abil saab kurt teha kuni 30 minutit kestvaid kõnesid ja lahendada peamiselt igapäevaelu küsimusi. Eelkõige vaegkuuljatele mõeldud kirjutustõlke abil muudetakse kõne kirjas nähtavaks.

Statistika

- ✓ Ühes kuus tehakse kaugtõlkeliinile keskmiselt 652 kõnet.
- ✓ Üks inimene kasutab kuus keskmiselt 40 minutit kaugtõlget.
- ✓ Kõne keskmine pikkus on 7 minutit.
- ✓ Kirjutustõlkes on ühe töö keskmine pikkus 3 tundi.

Kirjutustõlge

2024. aastal kasutas kirjutustõlget 40 inimest 140 korral. Kõige sagedamini – 126 korda – toimus see koolitusel või konverentsil. Enim tõlkeid telliti mais.

Kõige rohkem – 110 tundi ja 30 minutit – osutati teenust inimesele, kes kasutas seda koolitustel ja konverentsidel osalemiseks. Kirjutustõlget pakkus Viipekeeletõlkide OÜ.

Kaugtõlge

2024. aasta oli kaugtõlke pakkumises ja arengus murranguline: augustis võtsime Skype'i kõrval kasutusele tõlketeenuse mobiilirakenduse, mis on nüüdseks ainus teenuse osutamise keskkond.

Kaugtõlget pakkusid kuuel päeval nädalas Viipekeeletõlkide OÜ ja MTÜ Tartu Viipekeeletõlgid.

Teenuse sihtrühmas on ligikaudu 1300 kuulmislangusega inimest. 2024. aastal kasutas kaugtõlget Skype'is ja mobiilirakenduses 294 inimest. Aasta lõpus oli mobiilirakenduse ligipääs 272 inimesel, kellest 59 olid uued kasutajad, kes ei olnud varem Skype'i kaudu teenust kasutanud. Mobiilirakenduse kasutajate seas oli enim harjumaalasi, järgnesid Tartu- ja Pärnumaa inimesed. Kõige vähem kasutajaid oli Põlvamaal. Peamised kaugtõlke valdkonnad olid igapäevane suhtlus, asjaajamine ja tervishoid.

Huvitav fakt

- ✘ Eesti puuetega inimeste koda nimetas tõlketeenuse rakenduse ligipääsetavuse kategooria laureaadiks ning tervise ja heaolu infosüsteemide keskus (TEHIK) valis selle oma aasta teoks. Samuti kandideeris teenus kurtide liidu aasta teo tiitlile.

Sotsiaalne rehabilitatsioon

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus on mõeldud mitmele sihtrühmale: puudega lapsed, lapsed, kelle abivajaduse on tuvastanud omavalitsus, tööealised inimesed ja vanaduspensionärid. Toetame inimese tegutsemis- ja osalusvõimet, et ta muutuks iseseisvamaks, tuleks igapäevaelus paremini toime ning oleks rohkem ühiskonnaellu kaasatud.

Teenuse senise korralduse tõttu ei ole ressursikasutus optimaalne, dubleeritakse tervishoiu ja hariduse tugiteenuseid ning teenus ei ole neile, kes seda kõige enam vajavad, kuigi tõhus. Riik plaanib rehabilitatsiooniteenuste korraldust uuendada, et erivajadustega inimeste abivajadus tuvastataks ja teenused neile tagataks senisest kiiremini.

2024. aasta detsembris sai riigiportaalis eesti.ee kättesaadavaks terviseprobleemiga lapse toetamise infoteenus, mis aitab eelkõige vanemaid, kelle laps vajab terviseseisundi tõttu püsivat tuge, aga see on kasulik tööriist ka tervishoiutöötajatele, tugispetsialistidele ning ametnikele, kes last ja tema peret abistavad.

Statistika

- ✓ Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust kasutas aasta jooksul 11 254 inimest, sealhulgas 6414 kuni 16-aastast last, kellest 762 suunas omavalitus.
- ✓ 2024. aastal sai esimest korda teenust 4379 inimest ehk 39% kõigist saajaist.
- ✓ Lapsed said enim eripedagoogi ning tööealised ja pensionärid psühholoogi teenust.
- ✓ Lapsed said eripedagoogi teenust 74 440 tundi ehk 57 tundi lapse kohta.
- ✓ Kõiki sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuseid osutati 663 571 tundi ehk 59 tundi inimese kohta.
- ✓ Tasusime 126 teenuseosutajale ligi 20 mln eurot.
- ✓ Teenuse kvaliteedi edendamiseks ja korralduse tõhustamiseks nõustasime asutusi 347 korda ja kuues asutuses alustasime põhjalikku lepingu täitmise kontrolli.

Erihoolekanne

Sotsiaalkindlustusameti korraldusel pakutakse täisealistele psüühilise erivajadusega inimestele erihoolekandeteenuseid, mida saab kasutada nii kodus kui ka teenuseosutaja juures elades.

Toetavaid teenuseid pakutakse peamiselt inimese kodus ning päeva- ja töökeskuses. Kogukonnas elamise teenus on majutusega teenus, kus tegevusjuhendaja on kohal ainult päevasel ajal.

Ööpäevaringseid teenuseid pakutakse koos toitlustamise ja majutusega teenuseosutaja ruumides ööpäev läbi. Nii kodus elavatele kui ka ööpäevaringset erihoolekannet vajavatele autismispektrihäire ja äärmuslikult kahjustava käitumisega inimestele on eraldi teenused koos tegevusjuhendajaga, kes on läbinud asjakohase väljaõppe.

Selleks et rahastada kõiki erihoolekandeteenuseid kooskõlas teenuse tegeliku hinnaga, vajab sotsiaalkindlustusamet juurde vähemalt 68 miljonit eurot. 2024. aastaks eraldas riik lisaks 6,1 miljonit eurot ning eelarveks kujunes 56 miljonit eurot. Aasta jooksul tasusime teenuseosutajatele 51,5 miljonit eurot.

Eelarve jääk tekkis peamiselt seetõttu, et Euroopa regionaalarengu fondi kaasrahastatud teenuskohtadel ei ole teenuse osutamist eri põhjustel – näiteks ehitustööde või lubade hankimise tõttu – veel alustatud. Probleeme on ka juba valminud teenuskohtade täitmisega: teenuseosutajad on määranud nii suure omaosaluse, et paljud inimesed ei suuda seda tasuda. Samuti ei ole võimalik hoida kõiki ülejäänud erihoolekande teenuskohti pidevalt täidetuna, sest näiteks klientide vajaduste muutumise ja abivajaduse lõppemise tõttu muutub ka kasutajate arv.

Statistika

- ✓ Erihoolekandeteenuseid kasutas 6661 inimest ehk ligi 200 võrra rohkem kui eelmisel aastal. Aasta lõpus oli täidetud 7699 teenuskohta (üks inimene võib samal ajal saada mitut teenust).
- ✓ 2024. aasta lõpu seisuga sai toetavaid teenuseid 4793 inimest, kogukonnas elamise teenust 672 inimest, ööpäevaringseid teenuseid 2158 inimest, kohtumäärusega teenust 87 inimest ning autismispektrihäire ja äärmuslikult kahjustava käitumisega inimestele mõeldud teenuseid 28 inimest.
- ✓ Aasta jooksul kasutas 22% erihoolekandeteenuste saajatest – 1462 inimest – ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust.
- ✓ Erihoolekannet osutas 152 teenuseosutajat. Suurim neist on AS Hoolekandeteenused, kellel on üle Eesti 69 kogukonnas elamise ja ööpäevaringset erihoolekandekodu.

Huvitav fakt

- ✕ Euroopa Sotsiaalfond rahastab isikukeskse erihoolekandeteenuse mudeli katsetamist, mille käigus pakkusime abi 800 inimesele 33 omavalitsuses.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Abivahendid ja toetavad teenused

Sotsiaalkindlustusamet hüvitab osa abivahendite ostu- või üürikuludest inimestele, kes peavad tervisliku seisundi või puude tõttu kasutama ratastooli, funktsionaalvoodit, kuuldeaparaati vms.

Statistika

- ✓ Abivahenditele kulus 32,17 mln eurot:
 - ✓ inimesed maksid abivahendite eest 10,32 mln eurot
 - ✓ riik tasus abivahendite ostu ja üüri hüvitamiseks 21,85 mln eurot ehk ligi 70% abivahendite kogumaksumusest.
- ✓ Riigi soodustusega sai abivahendeid 69 841 inimest: 1991 last, 7713 tööelist ja 60 365 pensioniealist.
- ✓ Abivahendeid üüriti 7,61 mln ja osteti 24,56 mln euro eest.
- ✓ Kuus tehti keskmiselt 59 951 abivahendite tehingut.
- ✓ Üüritehinguid oli 32% ja ostutehingud 68%.
- ✓ Meie lepingupartneritest teenuseosutajaid oli 178 ja teeninduskohti 502.
- ✓ Kõige rohkem abivahendi saajaid oli Harjumaal – 25 961 inimest –, kõige vähem Hiiumaal – 569 inimest.

Huvitavaid fakte

- ✘ Enim hüvitatud abivahendid on põiepidamatuse tooted ja sellega seotud hooldusvahendid, kõrvatagused kuulmisabivahendid ning vanni- ja dušitoolid.
- ✘ Ühtlustati hüvitamise piirmäärad: kõikidel põiepidamatuse abivahenditel on see 50% ja teistel abivahenditel 90%.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Abivajav laps

Abivajavate lastega tegeleb laste heaolu osakond, mis viib ellu riiklikku lastekaitsepoliitikat, toetab laste ja perede heaolu ning nõustab omavalitsusi lastekaitse alal.

Asendushoolduse talitus arendab kogu asendushoolduse valdkonda, hindab ja valmistab ette kasuperesid ning korraldab kriisi- ja erihoolduspere teenust. Pakume kasuperedele tugiteenuseid, kooskõlastame laste paigutamist asendushooldusele, korraldame täienduskoolitusi, arendame asendushoolduses töötavate inimeste pädevusi, osutame asendus- ja perekodudele tugiteenuseid, toetame asendushoolduselt iseseisvasse ellu astuvaid noori jm.

Lastekaitsetöö toetamise talitus arendab lastekaitse valdkonda, nõustab lastekaitsetöötajaid ja korraldab neile koolitusi, annab arvamuse, kas kinnise lasteasutuse teenus sobib noorele, arendab "Ringist välja" koostöömudelit jm.

Mitmekülgse abivajadusega laste toetamise talitus vastutab kinnise lasteasutuse ja mitmedimensioonilise pereteraapia teenuse eest ning arendab erivajadustega laste teenuseid.

Traumeeritud laste toetamise talituse töö keskmes on lastemaja teenus, sh seksuaalselt väärkoheldud ja kahjustava seksuaalkäitumisega laste abistamine. Lisandunud on väärkoheldud laste toetamine laiemalt, et kaitsta kuriteo ohvriks langenud laste õigusi ja pakkuda neile traumateadlikku tuge.

Vanemluse toetamise talitus korraldab perelepituse teenust ja arendab vanemlikke oskusi.

Varajase märkamise ja ennetustalitus on keskendunud ennetus- ja teavitustegevustele ning lasteabi

teenuse korraldamisele ja arendamisele.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Lasteabi

Nii lapsed kui ka neid hooldavad täiskasvanud võivad sattuda olukorda, kus isiklik kogemus ei aita enam lahendust leida. Lasteabi teenus on mõeldud lastele, noortele ja täiskasvanutele nõu küsimiseks, abi saamiseks ja abivajavast või hädaohus olevast lapsest teatamiseks.

Lastekaitsetöötajate töövälisel ajal täidab lasteabi nõustaja ka lastekaitsetöötaja rolli. Nõu antakse veebilehel lasteabi.ee ja nõustamisliinil **116111**, samuti pakume veebiteraapia teenust.

Statistika

- ✓ Lasteabisse pöörduti 18 690 korda. 69% olid kõned, 23% vestlused, 7% e-kirjad, 1% videokõned. Lasteabisse võivad helistada ja kirjutada kõik inimesed, kes soovivad saada nõu ja tuge või teavitada abivajavast lapsest.
- ✓ Kõige rohkem võeti ühendust detsembris (1785), septembris (1770) ja oktoobris (1725).
- ✓ Kõige enam pöördusid lapsevanemad (21%), järgnesid lapsed (19%) ja häirekeskuse töötajad (18%). Kui telefoniliinid on hõivatud, helistame esimesel võimalusel tagasi.
- ✓ 47% pöördumistest tuli edastada omaavalitsusele, häirekeskusele, lastemajale või politseile, sest tegu oli abiavajava või hädaohus oleva lapsega.
- ✓ Meie poole pöördus 3625 last, neist enamik 14–17-aastased. Nad tegid seda enamasti suhete (26%), vaimse tervise ja heaolu (24%) ning väärkohtlemise (12%) tõttu.
- ✓ Täiskasvanutest võtsid meiega kõige rohkem ühendust lapsevanemad ja hooldajad ning häirekeskuse ja sotsiaalvaldkonna spetsialistid. Peamised teemad olid lapse kasvatamine (27%) ja väärkohtlemine (26%).
- ✓ Perest eraldati 66 last. Lasteabi aitab tagada sellistele lastele turvalise keskkonna: turvakodu, lapse lähedase – vanavanema, tädi või onu, õe või venna – kodu või kriisihoolduspere.

- ✓ 2024. aastal kasvas lasteabisse pöördumiste arv kümnendiku võrra.

Huvitavaid fakte

- ✘ Lasteabi Facebooki kontol äratasid enim tähelepanu postitused, kus oli juttu vanemlusest, Instagramis olid menukaimad teemad suitsiidiennetus, vaimne tervis ja kohtinguvägivald.
- ✘ Mullu täitus lasteabil 15 tegevusaastat. Selle aja jooksul on meie poole pöördunud 125 474 korda, neist pooled viimasel neljal aastal.

Vaprad lapsed

- ✘ Kümneaastaste sõpruskond teavitas lasteabi ahistajast, kes neile suhtlusmeedias sündsusetuid sõnumeid saatis. Lapsed ei soovinud sellest vanemaile rääkida, aga ei tahtnud asja ka enda teada jätta.
- ✘ Kümneaastane tüdruk võttis lasteabiga ühendust, sest täiskasvanud mees käitus temaga sobimatul moel. Mees tabati, ta osutus pedofiiliks.
- ✘ Lapsel olid enesetapumõtted. Tahtmata kõrvaltoas magavaid vanemaid muretsema panna, helistas ta lasteabisse. Tänu tema julgusele sai kogu pere tuge.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Asendushooldus ja kasuvanemlus

Kui laps ei saa kasvada sünniperes, tuleb riik appi ja talle leitakse uus hooliv keskkond. Asendushooldus võib olla perepõhine – lapsendamine, eestkoste või hoolduspere – või asutusepõhine, näiteks pere- või asenduskodu. Äkilistes kriisiolukordades pakub turvalist ajutist hoolt kriisihoolduspere, kes on valmis võtma lapse vastu napilt mõnetunnise etteteatamisega.

Eesti asendus- ja perekodudes elas aasta lõpus 732 last ja noort (2024. a 714). Umbes 70% neist on

vanemad kui 12 aastat. 2024. aastal lapsendati 26 last, neist viis üksikvanema hoolde. See on viimase kuue aasta lapsendamiste rekord.

Mullu elas 127 hooldusperes 163 last. Lapse tulekuks oli valmis 17 koolituse läbinud peret, kuid vajadus on märksa suurem.

2024. aastal leidis hooldusperedes kodu 47 last, kellest vanim oli 17-aastane. Viis beebit jõudis hooldusperre otse sünnitusmajast, 30 last elas enne perre jõudmist turva- või asenduskodus.

Hooldusperesid on keeruline leida: kui 2023. aastal esitati meile 42 hoolduspere avaldust, siis 2024. aastal 36. Neist ainult viis taotlejat soovisid saada kriisihoolduspereks. Samas on rõõmustav, et igal nädalal jõuab perede hindajateni üks kuni kaks uut lapsendaja- või hoolduspere avaldust.

Huvitavaid fakte

- ✘ 2024. aastal hooldusperre paigutatud laste keskmine vanus oli 4,7 aastat.
- ✘ Esimest korda said hooldusperesse ka sügava puudega ühe- ja viieaastane laps.
- ✘ 15 last sai elada turvakodu asemel ajutiselt kriisihooldusperes. Noorim oli vastsündinu (alla ühe kuu vana) ja vanim 15-aastane.
- ✘ Kunagi lapsendatud ja nüüdseks täiskasvanud inimesed esitasid meile 67 avaldust oma päritolu teadasaamiseks. 18 juhul ei leidnud me andmeid või ei tohtinud neid edastada, sest ei saanud vajalikku nõusolekut.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Saatjata alaealised välismaalased

Eestis toetatakse saatjata alaealisi välismaalasi lastekaitse süsteemis. Nii tagatakse lapsekesksus, laste kaasamine, nende õiguste ja heaolu kaitse, pikaajaline heaolu ning võimalus oma elu ohutus ja toetavas keskkonnas uuesti üles ehitada.

2024. aastal vaibus Ukrainast pärit saatjata alaealiste voog, mis sai alguse 2022. aastal laussõja puhkemisega. Mujalt jõuavad meile üksikud saatjata alaealised.

Mullu alustasime 10 uut juhtumit ja aasta jooksul korraldasime 12 juhtumit. Neli last elasid asenduskodus ja kolm said järelhooldusteenust. Saatjata alaealised pärinesid peale Ukraina veel Iraagist ja Albaaniast.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Lastekaitsetöö

Lastekaitsetöö toetamise talitus pakub lastekaitsealast tuge omavalitsustele. Riigisisese nõustamisteenusega aidatakse omavalitsusel tema taotluse alusel lastekaitsejuhtumeid lahendada.

- ✓ Esitati 202 uut nõustamisteenuse taotlust.
- ✓ Tegeldi 413 juhtumiga.
- ✓ Lõpetati 121 juhtumit.
- ✓ Nõustamist taotles 61 omavalitsust.
- ✓ Enim taotlusi esitati 15–18-aastaste laste kohta.
- ✓ Esitati 67 uut rahvusvahelise lastekaitsejuhtumi nõustamise taotlust.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Kinnise lasteasutuse teenus

Meie roll on anda omavalitsuse taotluse alusel arvamus, kas lapse vabadust piirav meede on sobiv, ja koordineerida kinnise lasteasutuse teenust. Me leiame

teenuseosutajad ja toetame neid teenuse arendamisel.

Teenusega pakutakse ajutist ööpäevast tuge ja turvalisust noortele, kelle vabadust tuleb piirata, sest nende käitumine ohustab tugevasti nende enda või teiste elu, arengut ja tervist. Kuna kinnises lasteasutuses piiratakse lapse liikumisvabadust, on see üks intensiivsemaid ja enim vabadust piiravaid abinõusid, mistõttu saab selle kohta otsuse teha ainult kohus.

Mullu kohaldati teenust 109 lapsele (45 tüdrukut ja 64 poissi).

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Mitmedimensiooniline pereteraapia

Mitmedimensiooniline pereteraapia (*multidimensional family therapy* – MDFT) aitab peresid ja mitmekülgse abivajadusega – s.t käitumisraskuste, vaimse tervise murede ja konfliktsete peresuhetega ning koolikohustust eiravaid ja politseiga kokku puutunud – noori. Teraapia keskendub peresuhete tugevdamisele, sest tugivõrgustik vähendab riske ning annab noorele ja tema pereliikmetele kindlustunnet.

Mullu lõpetati teraapia 106 noore ja perega – aasta varem oli neid 93 (kasv 14%). MDFT tähtsust ning ühtlasi nõudlust niisuguse individuaalse ja intensiivse lähenemisviisi järele peegeldab ka teenuse ooteaeg, mis oli keskmiselt neli kuud (parimal juhul kaks päeva).

Noori saatsid teraapiasse peamiselt omavalitsused, järgnesid võrdselt politsei ja prokuratuur. Kõik nad peavad pereteraapiat mõjuvaks sekkumisvahendiks.

Edulugu

2024. aasta sügisel kohtusin ostukeskuses noorega, kelle murede lahendamine oli olnud 2018. aastal mu esimene töö MDFT terapeudina. Taaskohtumine oli tore, sest noor rääkis oma käekäigust avatult. Huvitaval kombel olid meie rollid vahetunud ning hoopis tema juhendas mind. Nimelt müüs ta pensionisamba tooteid ning selgitas mulle, kuidas mu praegused otsused võivad mu tulevikku mõjutada. Järgmisel päeval aga kohtusin juhuslikult tema emaga, kes meenutas üht õhtut meie teraapiaajast. Ta tänas mind toe ja julgustamise eest, kui ta laps oli teadvusetult diivanil ja ta ei teadnud, mida teha. Sellises olukorras ei ole vanematel sugugi lihtne tegutseda, sest kammitseb hirm, et nende teod võivad suhteid kahjustada. Ema usub, et minu julgustamine ja nõustamine aitas tal sel õhtul oma lapse elu päästa.

Lastemaja

Lastemaja on mitut eriala ühendav lapsesõbralik teenus, mida pakume seksuaalselt väärkoheldud, selle kahtlusega või kahjustava seksuaalkäitumisega laste abistamiseks. See on justkui turvapaik, kus esikohale seatakse lapse õigused, heaolu ja turvatunne.

2024. aastal pöörduti lastemajja 814 korda. Kõige rohkem võttis lastemajaga ühendust politsei (2020. a 30,6%; 2021. a 29,4%; 2022. a 27,5%; 2023. a 34,1%).

15% lastemajja jõudnud juhtumitest olid korduvad ning abi saanud laste keskmine vanus oli 11,9 aastat (2022. a 12,3). Laste hulgas oli 62 eelkooliealist (1–6 aastat), keda oli seksuaalselt väärkoheldud (või kahtlustati seda), kusjuures 61% neist juhtumeist olid peresisesed (kahtlustatavaks ema, isa, õde, vend või kasuvanem).

Alustati 676 menetlust. Kahtlustuse liigid: 79% seksuaalne väärkohtlemine, 19% kohatu või mittesobiv seksuaalkäitumine ja 1% füüsiline väärkohtlemine. Pisut üle pooltel juhtudel oli kahtlustatav täisealine (51%). Umbes 10% pöördumistest käsitles hooldusõiguse vaidlust (sarnane 2022. ja 2023. aastaga).

Riiklik perelepitus

Sotsiaalkindlustusamet koordineerib riiklikku perelepitust, mis aitab lahku minevatel lapsevanematel laste elukorraldust puudutavates küsimustes üksmeelele jõuda ja sõlmida kokkuleppe, kus esikohal on lapse huvid.

Perelepitajad tegelesid 976 juhtumiga – neid oli 241 võrra rohkem kui 2023. aastal.

Lõpetati 586 menetlust, neist vanemluskokkuleppega 205. Edutuse tõendiga lõppes 270 menetlust, aga nende seas oli ka sisult edukaid, kuivõrd lapsevanemad lihtsalt ei pidanud vajalikuks sõlmida kirjalikku kokkulepet.

Lapsesuu ei valeta ehk Väljavõtteid lapse kaasamise protokollidest

- ✕ Kati: „Vanematele võiksite öelda, et taskuraha suurst tuleb suurendada.“
- ✕ Tõnis: „Kardan, et emme saab surma, sest ta on juba 40.“
- ✕ Oliver: „Vanemad võiksid võluvette koos kukkuda ja uuesti koos olla.“
- ✕ Maria: „Mulle muidu meeldib küll isa juures olla, aga ööbida eriti ei taha, sest väike õde segab öösel ja siis ei saa hästi magada. Aga kui oled magamata, siis võivad tekkida kortsud ja seda ma kindlasti ei taha.“

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Noortegarantii tugisüsteem

Noortegarantii tugisüsteem (NGTS) on sotsiaalkindlustusameti koordineeritav noortekeskne juhtumikorraldus omavalitsustes. Tulevikku silmas pidades ning tihedas koostöös lastekaitsjate, noorsootöötajate, kriminaalhooldajate ja töötukassaga tegeleme noortega alates 13. eluaastast.

Samuti toetatakse neid 16–29-aastasi noori, kes ei tööta ega õpi. 2024. aastal toetati 2032 noort, kellest 1000 puhul jõuti lahenduseni. 1032 noore toetamine jätkub 2025. aastal.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Abivajav täiskasvanu

Pakume tuge kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi tõttu kahjustatud inimesele, et säilitada või taastada tema toimetulekuvõime ja turvatunne ning ennetada vägivalla kordumist.

Eesti ohvriabisüsteem koosneb ohvriabiteenustest ja kuriteoohvri hüvitisest. Riiklikku ohvriabi osutavad meie teenistujad, lepingulised partnerid – vabaühendused, haiglad, psühholooge koondavad ettevõtted – ja paarsada vabatahtlikku. Tänavu täitub ohvriabil 20 tegevusaastat.

Tasub meeles pidada, et keegi ei ole vägivalla eest kaitstud, kuid tähtis on teada, et alati on olemas väljapääs. Ohvriabi kriisitelefonil 116006 ja veebilehe palunabi.ee vestlusaknas pakume ööpäev läbi nõustamist eesti, vene ja inglise keeles.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Ohvriabi

Inimene võib igas elujärgus vägivallaga kokku puutuda. Vägivald on varjatud ja raskete tervisemõjudega probleem, kuid abi on olemas ja keegi ei pea murega üksi jääma. Abivajajaid aitavad ohvriabi ja teised riiklikud teenused: nõustamistelefonid, naiste tugikeskused, seksuaalvägivalla kriisiabi, vaimse tervise abi traumast taastumiseks. Abi on tasuta ja soovi korral saab esmast tuge ka anonüümselt.

Inimene saab pöörduda meie piirkondliku ohvriabitöötaja poole ning helistada ööpäev läbi kriisiabi, aga ka emotsionaalse toe ja hingehoiu telefonil, sealhulgas anonüümselt. Samuti võib vestelda palunabi.ee lehe vestlusaknas ja taotleda vaimse tervise veebinõustamist.

Ohvriabisse jõudis 3507 juhtumit ja abistati 4341 inimest, sealhulgas piirkondlike ohvriabitöötajateni jõudis 2803 uut juhtumit ja nad abistasid 3435 inimest. Kolmveerand abi saanuist olid naised. Kõige enam inimesi (853 ehk ligi neljandik) oli vanuses 36–45, ligi viiendik (669) oli 26–35-aastasi. Alaealisi oli 474 (14%). Kolmveerand pöördumistest tuli politseist, ligi 18% olid otsepöördumised.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Psühhosotsiaalne kriisiabi

Psühhosotsiaalse kriisiabiga leevendatakse inimese ärevust ja pinget ning aidatakse

taastada tema turvatunnet, sidet teistega ja kontrolli oma elu üle. Peamine psühhosotsiaalse kriisiabi tegevus on psühholoogiline esmaabi (PEA) – inimlik ja praktiline viis toetada kriisi sattunud inimesi, järgides kolme põhimõtet: jälgi, kuula, aita.

Erinevalt vaimse tervise esmaabist, mis keskendub pikaajalistele vaimse heaolu probleemidele nagu depressioon ja ärevus, tegeleb PEA vahetu kriisilukorra ja inimese esmaste vajadustega. See oskus on eriti vajalik esmareageerijatele, kes puutuvad kokku ootamatut kaotust üle elavate inimestega, kuid tegelikult saab igaüks sellega hädasolijale turvatunnet ja tuge pakkuda.

Möödunud aastal korraldasime 81 psühholoogilise esmaabi koolitust, mille läbis 973 inimest, neist pooled meditsiinitöötajad, kolmandik vanglateenistusest, PPA-st, päästeametist ja naiskodukaitsest.

Psühhosotsiaalse kriisiabi juhtumeid oli 138, toetasime 397 inimest. Kolmandik neist vajas abi lähedase enesetapu tõttu, veerand liiklusõnnetuse ja veerand muu ebaloomuliku surma tõttu. 79 korda osutasime abi kohapeal ja 60 korda telefoninõustamisena.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Tugiliinid ja veebinõustamine

Meie 12 nõustajat vastavad ohvriabi telefonil helistajaile.

Tugiliinidele tehti 15 631 kõnet, sh emotsionaalse toe tugiliinile 4524 (29%), hingehoiu tugiliinile 3053 (20%) ja kriisitefonile 5647 kõnet (36%). Meie nõustajad helistasid abivajajale tagasi 2407 korda (liin oli sissetuleva kõne ajal hõivatud või soovis helistaja ise, et talle tagasi helistataks).

Keskmine pöördumise pikkus oli 21 minutit ning kolmveerand pöördumistest olid telefonikõned ja natuke üle kuue protsendi veebivestlused. Peamised teemad olid vaimne tervis (7797 – 63%), sotsiaalsed probleemid (2357 – 19%) ja vägivald (1274 – 10%). Veebinõustamisi oli 1670, sh esmakordseid pöördujaid 585.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi

Selleks et aidata inimesel kuriteo või vägivalla mõjudest taastuda, pakutakse talle psühholoogilist nõustamist või psühhoteraapiat.

Meie korraldame teenuse pakkumist ja arendamist ning koordineerime lepinguliste partnerite tegevust. Abi sai 2234 inimest, neist 1654 uued kliendid, kellest 81% naised. 38% abist läks alaealistele ja 23% 36–46-aastastele. Hüvitist maksti üle 925 000 euro. Tuge osutas 111 ettevõtet ja 187 spetsialisti.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Naiste tugikeskused

Oleme sõlminud lepingud vabaühendustega, kes osutavad kõikides maakondades naiste tugikeskuse teenust.

Tugikeskustes abistati 1894 naist ja nendega seotud 1527 last. Uusi kliente oli 1456. Majutust sai 130 naist, kes viibisid seal keskmiselt kuu aega. Enim pöördus tugikeskustesse 16–35-aastasi (25%) ja 36–45-aastasi naisi (22%) ning 70% neist (1020 naist) helistas ise.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Seksuaalvägivalla kriisiabikeskused

Eestis on neli seksuaalvägivalla kriisiabikeskust – Lääne-Tallinna keskhaigla, Tartu ülikooli kliinikum, Ida-Viru keskhaigla ja Pärnu haigla –, kus pakutakse seksuaalvägivalla ohvrile esmast psühhosotsiaalset tuge ja meditsiinilist abi. Meie roll on teenust korraldada.

Kriisiabikeskustesse pöördus 241 inimest, kellest 96% olid naised ja 4% mehed. Enamik keskusesse jõudnutest (69%) tuli sinna ise, 29% suunas politsei.

Hädaohus olevad täiskasvanud perevägivalla ohvrid

Abistamaks kiiresti ja tõhusalt inimesi, kel on suur risk kaotada perevägivalla tõttu elu või saada raskelt viga, kasutatakse Eestis Suurbritannias välja töötatud juhtumikorralduse mudelit MARAC (*multi-agency risk assessment conference*). Sellega ennetatakse perevägivalla rängimaid tagajärgi: tapmisi, suitsiide ja raskeid tervisekahjustusi ning põlvest põlve kanduva raske lähisuhtevägivalla traumasid.

Lähtume põhimõttest, et raskeid perevägivalla juhtumeid ei saa lahendada ükski asutus omaette, vaid vaja on ladusat võrgustikutööd ühise inforuumi ning eri ametkondade võimaluste ja teenustega. Meie koordineerime MARAC-i võrgustike toimimist ja koolitamist ning jälgime kvaliteeti. Ohvriabitöötaja on MARAC-i tuumiku koordinaator ja kannatanu huvide esindaja.

Möödunud aastal osutati võrgustikus abi 78 uues juhtumis, millest 60 olid seotud alaealistega. Ohvri keskmine vanus oli 38,7 aastat, üle 65-aastasi oli 4. 98,7% ohvritest olid naised, keda 96,2% juhtudest väärkohtles mees.

Inimkaubanduse ohvrid

Inimkaubanduse ohvritele osutame esmast psühhosotsiaalset tuge ja nõustamist. Meie lepingulised partnerid korraldavad juriidilist abi ja turvalist majutust ning vajaduse korral tagavad toitlustamise ja arstiabi.

Nõustasime 146 klienti 601 korda. Tuvastasime seitse inimkaubanduse ohvrit (viiel juhul oli tegu seksuaalse ja kahel juhul tööalase ekspluateerimisega). 83% nõustatud klientidest oli pärit välisriigist. 66% pöördujaist olid mehed, 32% naised. 36% pöördumistest olid telefonikõned, 31% e-kirjad ning 27% nõustamistest toimus silmast silma kohtumisena.

Taastav õigus

Taastav õigus on konfliktide ja õigusrikkumiste lahendusviis, kus õigusemõistmise ja karistamise asemel keskendutakse kogukonna stabiilsuse ja usalduse taastamisele pärast kuritegu või keerulist sündmust.

Konflikti osaliste ja kogukonna dialoogis asetatakse rõhk kannatanu õigus- ja turvatunde taastamisele ning sellele, et toimepanija mõistaks oma vastutust ja teo tagajärgi – nii saab vägivalla kordumist ära hoida. Vahendajad korraldavad asjaosaliste kohtumisi, kus räägitakse juhtunust, tekkinud tunnetest ning konflikti mõjust osalistele ja nende vajadustest.

Sotsiaalkindlustusametil on siin nii teenuse osutaja kui ka korraldaja roll. Teenust osutavad ohvriabitöötajad ja vabatahtlikud.

Mullu kasutati taastavat õigust 266 juhtumis, neist 63% olid vahendusmenetlused ja 32% konfliktivahendused. Konfliktivahendusel, taastavas aruteluringis ja taastaval vestlusel osales 263 inimest.

Rahvusvahelise kaitse taotlejad

Rahvusvahelise kaitse taotlejad on olnud sunnitud eri põhjustel kodumaalt lahkuma. Tihti pole neil Eestis esialgu toetavat võrgustikku ega kohta, kus elamisloa taotlemise ajal viibida.

Majutuskeskuses tagame nende põhivajaduste rahuldamise ja pakume tuge, et nad kohaneksid Eesti igapäevase elukorraldusega. Kaitse saanud põgenikel aitame leida püsiva elukoha mõnes omavalitsuses. Kui inimesel on kohanemiskeskuste tõttu vaja lisatuge, teeme koostööd omavalitsusega, et põgenik saaks seal tugiisikuteenust. Põgenike abistamisega seotud tegevusi rahastatakse riigieelarvest, aga kasutame ka EL-i struktuurifondide vahendeid.

Statistika

- ✓ 2024. aastal tagasime oma partneri AS-i Hoolekandeteenused kaudu majutuse ligi 220-le rahvusvahelise kaitse taotlejale. Nende hulgas oli 110 Ukraina, 44 Venemaa, 11 Gruusia, 9 Türgi, 7 Süüria ja 34 muu riigi kodanikku.
- ✓ 2024. aastal tagasid meie partnerid EL-i struktuurifondide toel omavalitsustes tugiisikuteenuse 462-le rahvusvahelise kaitse saanud inimesele, kellest enamik olid Ukraina sõjapõgenikud.

Huvitav fakt

- ✕ Meie tavapärastes majutusüksustes Vaos ja Vägeval viibijatele on tagatud eesti keele õpe ning mitmesugused kohanemist ja vaimset tervist toetavad tegevused.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Vägivallast loobumise toetamine

Ohvriabi nõustajad pakuvad tuge ka vägivallatsejatele, et vägivalla ring lõpetada.

Meie poole pöörduti 1967 korda, andsime nõu 777 inimesele, kellest 641 (82,5%) olid mehed ja 136 (17,5%) naised. 60% pöördujaist jõudis meieni prokuratuuri ja 20% politsei kaudu ning 11% otsis ise abi.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Järelevalve

Sotsiaalkindlustusamet teeb igal aastal enam kui 120 asutuses riiklikku ja haldusjärelevalvet, et kontrollida sotsiaalteenuste ja teiste meie tegevusvaldkonna teenuste nõuetele vastavust ja kvaliteeti.

Mullu viisime läbi 37 üldhooldusteenuse järelevalvemenetlust, tuvastasime 106 rikkumist. Lisaks kontrollisime omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetööd, kus ilmnas hulk puudusi, sealhulgas lapse abivajaduse hindamisel ja perede toetamisel.

24 üldhooldusteenuse osutajat ei olnud teavitanud tegevusloa muudatustest ja 18 ei täitnud hooldustöötajate juhendamise nõudeid. Samuti esines rikkumisi teenusesaajate privaatsuse tagamisel ja hooldusplaanide koostamisel. Levinuimad probleemid olid seotud tegevusloa tingimuste ja töötajate kvalifikatsiooniga.

Avastasime ka ootamatuid rikkumisi: mitmel juhul osutati hooldusteenust korteris või hotellis ilma tegevusloata. Samuti tuli ette olukordi, kus omavalitsus suunas hooldust vajavad inimesed asutusse, ehkki teadis, et see ei täida kõiki nõudeid.

Ent leidsid ka positiivseid näiteid: iseäranis hästi on teenusesaajate heaolu taganud Elva haiglas, Häädemeeste eakate kodu ja Samaaria Eesti misjoni hooldekodus.

Lastekaitsetöö järelevalves keskendusime peredele, kus esineb lähisuhtevägivalda. Mitmes omavalitsuses polnud lastekaitsetöötajatel nõutavat kvalifikatsiooni ning esines olulisi puudusi lapse abivajaduse hindamisel ja dokumenteerimisel. Tuvastasime 315 seaduserikkumist, millest enamik puudutas lapse arvamuse selgitamist, võrgustikutöö rakendamist ja MARAC-i mudeli ebapiisavat kasutamist lähisuhtevägivalda juhtumite käsitlemisel.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Infosüsteemide arendustööd

Nii nagu 2023. aastal, hoidsime ka mullu arendustööde fookuses oma peamisi infosüsteeme SKAIS2 (sotsiaalkaitse infosüsteem) ning STAR ja STAR2 (sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister), et pakkuda klientidele, sh siseklientidele, ajakohaseid teenuseid veel paremini ja lihtsamalt.

Samal ajal pühendasime palju energiat andmevahetusteenuste arendamisele, sündmusteenuste loomisele ning 2025. aasta arendustööde ettevalmistamisele.

Näiteks aitasid meie spetsialistid luua riigiportaalis infoteenust, mis täiendab terviseseisundi tõttu püsivat tuge vajava lapse toetamise sündmusteenust. Samuti alustasime isikustatud sotsiaalmaksu andmete töötlemise eelanalüüsi, kaasates sellesse maksu- ja tolliameti, tervisekassa, töötukassa ja

statistikaameti.

Praegused infosüsteemid on olnud kasutusel üle 20 aasta ning neid on järk-järgult uuendatud. Siiski on selge, et taakvara tuleb asendada ajakohaste lahendustega.

Olulisemad projektid

STAR-i arendused

Viisime ellu 10 suuremat STAR2 analüüsi- ja arendusprojekti, mis hõlmasid selliseid funktsioone nagu omavalitsuste toetused, abivajaduse hindamine, juhtumiplaanid ning perelepituse ja ohvriabi teenused.

Peamised lõppkasutajateni jõudnud uuendused:

- ✓ täisealise abivajaduse hindamine eluvaldkondade järgi, nii et hindamisandmed on seostatud rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooniga
- ✓ ohvribiteenused viidi SKAIS-i andmebaasist STAR2 infosüsteemi

Selleks et pakkuda püsiva terviseprobleemiga lapsele ennetavat abi, tegime automaatse andmevahetuse loomise analüüsi. See võimaldaks edastada abivajava lapse info tervise infosüsteemist otse lastekaitsetöötaja töölauale STAR-i ning lapsevanema soovi korral ka puude taotlemiseks otse STAR-ist SKAIS-i. Andmevahetus rakendatakse 2025. aastal.

Infosüsteemi STAR2 lisandus mitu olulist funktsiooni, sealhulgas võimalus koostada haldusotsus ja STAR-i omavalitsuse administraatori seadistuste töölaud. Need uuendused lihtsustavad omavalitsuste spetsialistide tööd ning julgustavad neid STAR2 süsteemi kasutama.

SKAIS-i arendustööd

- ✘ Tegime mitu tähtsat uuendust. Arendasime süsteemi, mis aitab hallata väljamaksete kinnipidamisi ja arvestada pensioniõiguslikku staaži.
- ✘ Täiendasime dokumendihoidlat ja kliendipöördumiste haldamise süsteemi. Nüüd saab dokumente ja suhtlust registreerida omavahel seotult ning metaandmetega, mis vastavad seaduse nõuetele. Samuti on võimalik väljastada iseteeninduse kaudu ühe inimese kõiki dokumente, mis on dokumendihoidlasse salvestatud.
- ✘ Lisasime ametnike töölaule uusi funktsioone, mis lihtsustavad ülesannete haldamist, ning muutsime töölaua struktuuri loogilisemaks ja kasutajasõbralikumaks.

- ✦ Iseteeninduses täiendasime pangakontode haldamise funktsiooni. Kasutajad saavad nüüd määrata väljamaksete tegemiseks ka kolmanda isiku pangakonto.
- ✦ Valmis väljamaksete kinnipidamiste moodul, millega automatiseerisime suure osa seni käsitsi tehtud tööst, vähendades arestimenetlejate, võlahaldurite ja maksetiimi töökoormust. Tänu uuendustele saab kinnipidamisi ja tasaarvestusi süsteemselt jälgida ning tagada sujuva info liikumise SKAIS2 ja finantssüsteemi vahel.
- ✦ PÕS – see lühend ei tähenda pelgalt „palju õnne sünnipäevaks“, vaid ka tõelist pensionide digihüpet: PÕS on pensioniõigusliku staaži esitamise ja sisestamise arendus meie iseteeninduses. 2021. aastal alanud töö tipnes 2024. aasta aprillis, kui rakendust said kasutama hakata nii kliendid kui ka sotsiaalkindlustusameti menetlustiim, infotelefoni töötajad ja kliendinõustajad. Inimene saab ise oma pensioniõiguslikku staaži hallata ja planeerida, sest tööraamatu esitamine ja andmete sisestamine annab täieliku ülevaate pensioniõiguse kujunemisest.

Iseteenindus

Alustasime iseteeninduse analüüsiga, et selgitada välja tehniliste arendustööde vajadus ja leida võimalusi parandada kasutajakogemust. Meie eesmärk on luua STAR-i ja SKAIS-i ühine, tõhusam ja ligipääsetavam iseteenindus, kus kasutajal on oma igapäevatoiminguid lihtsam teha.

Teenusedisain

Disainimise eesmärk on muuta meie teenused klientidele mugavamaks ja tõhusamaks. Mullu läbis teenusedisaini viis projekti ning neli on veel töös. Lisaks testiti üht projekti katsetamise praktikumis, üht arendati Müksatonil ja kolme disainiti Innosprindil.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Toimepidevus

Keskendusime sotsiaalkindlustusameti ja sotsiaalvaldkonna tervikliku kriisivalmiduse ning oma teenuste toimepidevuse tugevdamisele. Ukraina sõda ja rahvusvahelised kriisid on näidanud, et sotsiaalvaldkonnal on elanikkonna- ja riigikaitstes kindel roll.

Seadsime tähelepanu keskmesse asutuse võimete arendamise ja teenuste toimepidevuse ning

koostöös teiste asutustega ja omavalitsustega kogu sotsiaalvaldkonna toimepidevuse.

Võtsime kasutusele asutuse ja teenuste toimepidevuse kaardistamise metoodika ning kirjeldasime võtmeteenuste toimepidevust ja riskitaluvust ning tõime esile võimalikud kitsaskohad ja riskide maandamise meetmed. Peale selle töötasime välja hoolekandetasutuste evakuatsioonikoha kasutuselevõtmise plaani ja töökorralduse juhendi. Plaanide toimimist testiti üleriigilisel kompleksõppusel DELA24.

Teeme koostööd hoolekandeteenuse osutajatega üle Eesti, et parandada asutuste iseseisvat toimepidevust ja toimetulekut kriisiolukordades. Jätkame omavalitsuste ja hoolekandetasutuste nõustamist: anname soovitusi, kuidas parandada kriisivalmidust ja rakendada riskide maandamise meetmeid. Teeme koostööd ministeeriumide, partnerite – näiteks PPA, päästeameti, linnade ja valdade liiduga – ning teenuseosutajatega, et kujundada ühised arusaamad ning aidata tagada kõikide Eesti inimeste turvalisust.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Võta meiega ühendust

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Aitame toetuste ja teenustega seotud küsimustes. Võta julgelt ühendust, kui vajad nõustamist enne pensionile jäämist, peret planeerides või puuet taotledes

 612 1360

Tööpäeviti 9-17, kuu viimasel reedel 9-13

Pöördu ohvriabisse, kui sa ise või keegi su lähedastest on kannatanud kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi tõttu. Anname sulle ka nõu, kui muretsed lähedase pärast või tahad kedagi toetada.

 116 006 – Ohvriabi kriisitelefoni

24/7

Lasteabi

Võta ühendust, kui märkad abivajavat last või soovid küsida nõu lastega seotud teemades. Pöörduda võivad nii lapsed ise kui ka täiskasvanud.

☎ 116 111

24/7

☎ 616 123

Ohvriabi emotsionaalse toe telefon

Iga päev 10–24, hingehoidjad vastavad 16–24

☎ 660 6077

Vägivallast loobumise tugiliin

Tööpäeviti 10–16

☎ 660 7320

Inimkaubanduse ennetamise ja ohvrite abistamise nõuandeliin

Tööpäeviti 8.30–17

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025